

INNKALLING TIL ÅRSMØTET 21. MARS – SE SISTE SIDE

GREVLINGEN

MEDLEMSBLAD | NATURVERNFORBUNDET I OSLO OG AKERSHUS (NOA) | NUMMER 1 | 2017 | 36. ÅRGANG

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus

AKTIVITETSKALENDER

MER INFORMASJON OG EVENTUELLE ENDRINGER FINNES PÅ WWW.NOA.NO

ÅRSMØTE I NATURVERNFORBUNDET I OSLO VEST

Tid: Onsdag 1. mars kl. 19.00

Sted: Hjørnestuen i Samfunnshus Vest på Røa

KLIMATOPPMØTE GRORUDDALEN

Åpent møte om «det grønne skiftet» – fra visjon til virkelighet
Velkommen! Ragnar Torgersen, leder Groruddalen Miljøforum.
Barnas stemmer: «Hvilken framtid vil vi ha?» Miljøagentene Veitvet.

Tid: Tirsdag 7. mars kl. 17.00-21.00

Sted: Furuset bibliotek

ÅRSMØTE I NATURVERNFORBUNDET I OSLO OG AKERSHUS

Sakspapirer sendes ut 2 uker før årsmøtet. Forslag til valg av styret sendes til Sidsel Selvik: austheim3@hotmail.com

Tid: Tirsdag 21. mars kl. 18.00

Sted: Mariboesgate 8, 5 etg.

ÅRSMØTE I NATURVERNFORBUNDET I BÆRUM

Tid: Tirsdag 21. mars kl. 18.30

Sted: Bekkestua bibliotek

FUGLEKASSEVERKSTED

Bli med Miljøagentene og NNV Oslo Sør og snekre fuglekasser til fuglene som snart vender tilbake.

Tid: Onsdag 22. mars kl. 18.00

Sted: Sagstua, Skullerud

ÅRSMØTE I NATURVERNFORBUNDET I GRORUDDALEN

Tid: Torsdag 6. april kl. 18.00

Sted: Ellingsrud kirke, innlegg fra Petter Wabakken, tema ulv

FUGLETUR TIL FORNEBU

Bli med på spennende fuglevandring 2. påskedag med NIB på Fornebu

Tid: Mandag 17. april kl. 09.00-12.30

Sted: Lilløyplassen, Naturhus

NATURVERN OG OPLEVELSER VED FJORDEN

Hjelp oss å gjøre 2017 til et år hvor NOA satser mer på naturvern og opplevelser ved fjorden. Vi trenger deg som brenner for fjorden og friluftslivet langs og i fjorden. De siste årene har vi hatt stadig diskusjoner om bevaring av biologisk mangfold i Oslofjorden, samt bruk av offentlige arealer i og rundt Oslofjorden. Naturglede, avkobling fra byens stressende liv, finnes ikke bare i marka, men i alle naturområder som er fritatt for menneskelige inngrep. NOA ønsker en økt satsning på fjorden og friluftslivet i og rundt fjorden. Derfor ønsker vi å få en mer fullstendig liste over medlemmer som er interessert i å jobbe med fjordsaker. Det kan være biologisk mangfold og naturtyper, marine objekter, forurensning, konflikter og ikke minst opplevelsesverdier og det enkle friluftsliv i kystsonen.

Meld deg på til: noa@noa.no, fortell gjerne hva du er mest interessert å engasjere deg i. Kontaktperson: Jørn Erik Bjørndalen, jorn.bjorndalen@gmail.com

GREVLINGEN

Medlemsblad
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus (NOA)
Maridalsveien 120
0461 Oslo

Telefon 22 38 35 20
noa@noa.no
www.noa.no

Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør:
Ingunn Lund-Vang
918 17 453
lundvangingunn@gmail.com

Forsidebildet:
GA/NOA.

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2016
All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalsskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelforfatter og artikkel. Fotografiene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.

ISSN 0803-6357

BLI MEDLEM
GI NATUREN EN STEMME

MEDLEMSKONTINGENT:

Hovedmedlem: 390,-
Familiemedlem: 450,-
Student: 200,-
Førsteårskontingent for student: 50,-
Pensjonist: 200,-

Kontoret på Vøienvolden er åpent mandag, tirsdag og torsdag, kl. 10-14.

Grevlingen blir trykket på 100% resirkulert papir og er miljøvennlig produsert og derfor svanemerket.

Trykk: itGrafisk
Opplag: 5.400

LEDER

Velkommen til årets første utgave av Grevlingen.

Vi har blant annet tatt for oss miljø og forbruk i denne utgaven. I saken «Spis opp maten din!» skriver Gjermund Andersen om overforbruk og menneskets påvirkning på naturen. Vi må snu utviklingen og fokusere på det positive ved å forbruke mindre og leve mer miljøvennlig.

Visste du at nordmenn kjøper mest friluftsliv- og sportsutstyr per innbygger i hele verden? Og det blir stadig flere merkevarer og spesialiserte produkter. Trenger vi virkelig alt dette for å komme oss ut på tur? Jeg føler meg ofte som en gammel utdatert reklame fra 50-tallet når jeg er ute på tur i skogen og støter på både turgåere iført fargerike friluftsansrekk og joggende treningsfantaster ikledd siste trend i treningstøy. Selv har jeg ikke oppdatert annet enn fottøyet på flere år, og er som vanlig kledd i en arvet norsk strikkegenser i ull og mørk blå Bergans-anorakk datert ca. 1960. Det eneste vi har felles utstyrmessig er appelsin og kvikk lunsj (nei den inneholder ikke lengre palmeolje). Vi tar for oss forbruksvaner innen fritids- og sportsutstyr i artikkelen «Miljøvennlig friluftsliv».

Sigmund Hågvær har tatt tempen på tidsånden og ungdom som føler avmakt for jordas framtid i saken «Til en ungdom».

Vi har også hoppet innom et annet tema, nemlig haren. Den norske skogsharen er i faresonen, og trues av både klimaendringer og en innvandret konkurrent som stikker av med både territorier og damene.

Jeg vil også minne om NOAs årsmøte som finner sted tirsdag 21. mars kl. 18.00. Etter årsmøtet vil Gjermund Andersen holde foredrag om Nordmarka Krokskogen landskapsvernområde. Møteinnkalling og mer informasjon finner du lengre inn i denne utgaven av Grevlingen. Vi håper på godt oppmøte! Helt til slutt vil jeg gjerne få gratulere Silje Ask Lundberg som ny leder av Naturvernforbundet og Øyvind Johnsen som ny nestleder og ønske lykke til videre med det viktige arbeidet!

Ingunn Lund-Vang, redaktør

Ingunn Lund-Vang.

ARTIKLENE I DENNE UTGAVEN AV GREVLINGEN

- Spis opp maten din!
- Miljøvennlig friluftsliv
- Gamle håndarbeidsteknikker
- Til en ungdom
- Skogsharen taper klimakampen
- Lokal naturforvaltning?
- Bli med på artsjakt med NOA!
- Stubbesittern

ROTTEGIFT I URBAN REV

Ny rapport viser at urbane dyr har en rekke miljøgifter i seg. Det mest urovekkende er at nesten alle revene i undersøkelsen hadde høye nivåer av rottegift i seg. Overvåkningsprogrammene «Miljøgifter i en urban fjord» og «Miljøgifter i terrestrisk og bynært miljø» måler miljøgifter i dyr som lever i eller nær Oslo. Ifølge Ellen Hambro, direktør for Miljødirektoratet, er målet er å vise hvordan kjemikalier vi omgir oss med i hverdagen påvirker miljøet og naturen rundt oss. Årets undersøkelser målte en rekke miljøgifter i jord, meitemark, rotter, rev, havbunn (sediment), børstemark, krill, reke, sild, torsk og i egg fra gråtrost, spurvehauk, kattugle og gråmåke. De mest alarmerende funnene var de høye nivåene av rottemiddelet bromadiolon som ble funnet i revelever. Fra Miljødirektoratets nettside (publisert 16.12.2016)

TELEFONEN VÅR ER BETJENT MANDAG, TIRSDAG OG TORSDAG FRA KL 10.00 TIL KL 14.00.

SPIS OPP MATEN DIN!

Natur- og miljøvernarbeidet befinner seg på to plan: det politiske og det private. Vi i NOA har sterke tradisjoner for å jobbe politisk. Ikke så mye partipolitisk, men fagligpolitisk. Det meste av det som er oppnådd har skjedd gjennom faglig arbeid og påvirkningsprosesser av mange slag. Hovedidéen bak arbeidet har vært å tenke globalt og handle lokalt. Omsette de store utfordringene rundt naturvern til lokale kampsaker.

Men naturen er under stadig sterkere press, og årsaken er vårt forbruk. Menneskets påvirkning av naturen er et produkt av antallet mennesker og deres forbruk av ressurser og produksjon av avfall. I klodens begrensede økosystemer har vi lenge sett tegn til metning: Tap av arter, tap av matjord, reduksjon av naturområder, mangel på essensielle stoffer, til forurensning av hav, jord og luft, og til menneskeskapte klimaendringer.

Som naturvernere kan vi vise til en del gode resultater lokalt, men de store utviklingstrekkene fortsetter i gal retning. Selvsagt må vi fortsette arbeidet med å påvirke politikken, fra det lokale, via det nasjonale til det globale gjennom fortsatt politiske påvirkning. Men det er ikke nok – vi må gjøre mer, og vi må gjøre det alle sammen – også på privaten: Vi må gjøre våre gleder enklere, mindre ressurskrevende, med mindre økologisk fotavtrykk.

Selv om det er en moralsk pekefinger i et slikt budskap, så inneholder det også muligheter, muligheter til å finne nye og store gleder, ja, mening med livet: Vi skal overlever naturen til våre etterkommere i en minst like god tilstand som den vi selv fikk å forvalte. Utfordringen vår består kanskje aller mest i å vise at de endringene som er nødvendige ikke betyr tilbakeskritt, men nye muligheter, nye gleder, nye mål i livet.

Hva slags gleder er det snakk om? Hver enkelt av oss må svare for seg selv, jeg kan bare gi noen smakebiter av hva som betyr noe for meg.

Kortreiste gleder

Det er mye spennende på baksiden av kloden, men vet du hvor Sandstrak er? Har du kjent vinden og hørt havdønningene som slår innover stranda, der oppe under Dønnamannen? Har du opplevd den følelsen av kontinuitet som hviler over en forblåst kirkegård ut mot havet? Har du opplevd Hurunganes spisse tinder og hvite fonner i rød aften sol, eller sett dem fra lysegrønne vårlier nede i dalen? Har du hørt om Trillemarka? Om Pershusfjell eller Tonekollen? Det finnes masse flott natur i Norge, det finnes masse flott natur i våre naboland og innenfor det som kan nås med tog.

Og mange gleder ligger rett utenfor stuedøra. Hva med en sykkel tur i Ringerikslandskapet før motorvei og jernbane flerrer opp det historiske landskapet? Hvorfor ikke ta en ukes padletur i Marka? Ligge på øyer, avveksle med fotturer eller klatring, dra opp din egen steikefisk eller plukke multer til dessert? Barnevennlig? Gjett om!

Og vil du oppleve noe mer enn naturen, men også samspillet mellom mennesker og natur, behøver du heller ikke reise over bekken etter vann. Hva med å ta en ferieuke til sørlandsbyene eller småstedene på Vestlandet eller i Nord-Norge utenom sesongen? Se hvordan de virkelig er, hvordan menneskene lever i dagliglivet når alle turistene har forlatt åstedet. Eller ta en tur med tog til storbyene i Europa. Oppsøke muséer og teatre, eller bare traske rundt og suge inn atmosfæren.

Gleden kan gjøres mer langvarig ved å lese seg opp før man drar. Med

internett kan vi forberede turen og få mye større utbytte. Og når vi kommer hjem kan vi gå ytterligere i dybden.

Dybden er stikkordet. Ikke overfladisk reising hit og dit, ikke snarturer med fly, men reiser som i liten grad belaster miljøet, og opphold som gir deg ny kunnskap, ny innsikt, ny forståelse. Liten tid til disposisjon – korte reiser. Lange reiser – bruk mye tid, søk dybdeopplevelser.

Spis opp maten din!

Som kommende fossil vokste jeg opp i en tid da det ikke fantes overflod, hvor det å ta vare på maten og utnytte råvarene best mulig var en nødvendighet. God og sunn mat hadde vi på bordet hver eneste dag, og «liker ikke» var ikke en del av vokabularet – man spiste opp det man forsynte seg med. Mat skulle ikke kastes. Nå er det nær motsatt, med bugnende hyller med langreist mat i butikkhyllene. Utvalget skal være enormt, vi kjøper så vi er mer enn sikre på å ha nok og vi forsyner oss med mer enn det vi greier å spise opp. «Magen blir mett før øynene», sa mor. Resultatet er at enorme mengder mat kastes, fra butikkene, fra kjøleskapene og fra tallerkenene.

Hva er alternativet? Alle kan ikke dyrke sin egen mat, alle kan ikke lage maten fra bunnen av. Men vi kan være

bevisste på hva vi kjøper, kvaliteten på maten, hvor den kommer fra, og hvordan vi kan bruke den. Vi kan finne glede i å lage gode og delikate måltider med enkle råvarer, eller supplere ferdigmat med mere lokale tilskudd. Og vi kan bli flinkere til å ta hånd om rester og finne måter å bruke dem. Ser du utfordringen, ser du gleden ved å kunne utnytte kortreist mat, i spennende kombinasjoner og i passe mengder til velsmakende måltider? De virkelig gode kokkene klarer det!

Klær og gjenstander

Vi fortidsuhyrer husker at flinke foreldre stoppet strømper og satte nesten usynlige lapper på buksene. De ekstra flinke sprettet av kravene på skjortene når de var blitt slitt, og satte dem på med den uslitte siden ut. Da varte skjorta dobbelt så lenge. Forsterkninger på albuer og knær ga også plaggene lang levetid. Selv har jeg glede av skjorter som har vært i bruk mange år – med strykejern kan de få stadig nytt liv, først som finplagg, så en lang periode som kontorantrekk og til slutt arbeidstøy eller turtøy. Kvalitet på plaggene er viktig, dersom du skal reparere, mye av det som selges billig er ikke ment å vare lenge.

Det samme gjelder for mange av gjenstandene vi omgir oss med. Før

Naturvernforbundets store klesbyttedag ble en kjempesuksess i 2016, med 60 arrangementer i hele 19 fylker. Mer enn 15.000 plagg fant nye eiere. 1. april 2017 arrangerer igjen Naturvernforbundet klesbyttearrangementer over hele landet.

Foto:
Naturvernforbundet.

lærte man vedlikehold og reparasjon på skolen, nå må vi ta oss til det selv. Selv upraktiske folk som meg kan klare ganske mye småreparasjoner på turutstyret, eller forbedringer. Slik får jeg det meste til å vare lenge.

Mulighetene

I alt vi driver med er det en motsetning mellom kvalitet og kvantitet. Om vi snakker trevarer eller mat, klær eller sportsutstyr: Masseproduksjon av billige forbruksvarer slår ut kvalitetsprodukter som varer lenger. Mye lar seg ikke reparere, og ikke har vi tid heller – det er enklere å kjøpe noe nytt.

Men noe er i ferd med å skje: Vi ser at holdninger endres. Ordet 'kortreist' er blitt et plussord, det samme er 'delingsøkonomi'. Noen få, men spennende aktører prøver seg utpå med kvalitet som forretningsprinsipp, små bedrifter som lever av å reparere vokser fram. Bøndene finner snarveier til forbrukerne for å tilby kortreiste kvalitets- og nisjeprodukter.

Det er nok dessverre fortsatt en stund til at ordet 'billig' degraderes til sin opprinnelige betydning – noe simpelt, noe som ikke har kvalitet. Konkurransen medfører ikke bare at det er den billigste av to likeverdige produkter som overlever i markedet, men at det kommer drøssevis med enda billigere produkter, produsert under stadig sterkere konkurranse om råstoff, energi og arbeidskraft. Ordet 'billig' er ofte ensbetydende med dårlig og miljøfiendtlig.

Hva kan Naturvernforbundet bidra med? Kampanjen «Ta vare på det du har» er opplagt i tiden, men kunne vi gå videre? Stille oss i spissen for lokal delingsøkonomi? Hva med en delingsmulighet for turutstyr, hytter i

Fra Naturvernforbundets store klesbyttedag.

Foto:
Naturvernforbundet.

Marka eller ved fjorden eller på fjellet? Kunne vi avtale med en annen familie at vi kjørte bilen til to forskjellige turutgangspunkt, og byttet bil for hjemturen, slik at vi ikke var bundet til å gå mye av samme turen tilbake? Eller enda enklere: Samkjøring på tur, til jobb eller på møter? Hva med kurs i enkel reparasjon av klær, av sportsutstyr eller sykler?

Her det kun kreativiteten som setter grenser. Det er mulig at dette ligger utenfor det NOA kan klare å gjøre noe med, at fylkeslaget ikke er den rette geografiske enheten for nødvendige tiltak, men kanskje er det en idé for lokallagene eller for grupper av medlemmer? Her som i mye av naturvernarbeidet for øvrig gjelder det å la de tusen blomster blomstre. Og for hver og en av oss å finne seg nye gleder i livet, gleder som er så bærekraftige at de kan oppleves igjen og igjen, uten å bruke opp ressursgrunnlaget.

Den 1. april 2017 arrangerer Naturvernforbundet igjen den store klesbyttedagen,

og håper på klesbyttearrangementer over hele landet. Et klesbyttemarked kan være lite eller stort, privat eller et åpent arrangement, og alt kan byttes: klær, tur og sportsutstyr, leker m.m. Det er allerede planlagt 20 arrangementer i ulike varianter! Meld på ditt lokallags arrangement og motta vår materiellpakke med alt du trenger! Les om hvorfor og hvordan arrangere klesbyttemarked og meld dere på her! <https://naturvernforbundet.no/klesbyttedagen/>

MILJØVENNLIG FRILUFTSLIV

Norge på forbrukstoppen i fritidsutstyr

Ingen andre nasjoner bruker så mye penger på friluftsliv og sport som Norge. Salget av sportsutstyr er nesten doblet de siste ti årene. De store kjedene omsatte for 14 milliarder i 2016, og salget av turutstyr, turbekledning, teknisk tøy og ullundertøy er det som øker mest ifølge tall fra sportsbransjen. Toppturutstyr er blant det mest populære og her er salget gått rett til værers de siste årene. Salget er også økende av tradisjonelle produkter som telt, fiskeutstyr, ski og sykler.

Tar middagen ute i dag.

Foto: GA/NOA.

Det ble solgt omkring 400.000 sykler i 2015. Dette tallet er inkludert trehjuls sykler og elsykler. Det er en liten nedgang fra 2014. Det finnes dessverre ikke nøyaktig statistikk på salget. El-sykkel salget eksploderte i 2015. Mange butikker ble utsolgt, og kunne solgt langt flere. Det ble solgt ca. 20.000 el-sykler i 2015.

Utviklingen og spesialiseringen av nye produkter innen friluftsliv og sport har gått så raskt at forskerne snakker om en utstyrsrevolusjon. En rask teknologisk utvikling har gitt oss produkter som pulsklokker, aktivitetsbånd, vinterløpesko og håndholdt GPS, og ja, de er vanlige i marka også, ikke bare på trendy treningssentre. Spesialiseringen av fritids- og sportsutstyr kan også være barriere for deltagelse både økonomisk og kunnskapsmessig. Spesialiseringen har gjort utstyret bedre og mer funksjonelt, men prismessig og bruksmessig er det høyere terskel for mange.

Trenger vi virkelig alle disse nye produktene? Er det ikke like varmt med en god ullgenser som et moderne plagg i isolerende, pustende og teknisk miljøskadelig materiale? Kart og kompass virker vel enda?

Den aller største miljøutfordringen er overforbruk av klær, ifølge SIFO-forsker Ingun Grimstad Klepp som står bak rapporten «Klesrapport i Norge». Nordmenn har i gjennomsnitt 359 klesplagg i skapet, og hvert femte plagg blir aldri brukt. Klimagassutslippene fra det totale klesforbruket i Norge tilsvarer omtrent 800.000 biler. Det betyr at det er enormt store miljøbelastninger, ifølge miljøorganisasjonen Framtiden i Våre Hender. I rapporten «Friluftsliv og bærekraftig utvikling: en del av problemet eller en del av løsningen?» er den samlede miljøbelastningen fra norsk fritidsforbruk kartlagt for første gang. Fokuset til miljøpolitikk og forskning har vært mer rettet mot hvordan vi lever i hver-

dagen og ikke så mye om hvordan vi kan redusere miljøbelastningen til fritiden vår. I følge rapporten står fritidsforbruket for en fjerdedel av husholdningenes samlede energibruk, hvor feriereiser og transport til hytta dominerer energiforbruket.

I følge en rapport fra Helsedirektoratet er ca. 4% (200.000) flere nordmenn fysisk aktive i dag sammenliknet med i 2009. Likevel er det kun 3 av 10 nordmenn som oppfyller myndighetenes anbefalinger om fysisk aktivitet. Mange nordmenn ønsker å identifiserer seg med en sporty livstil selv om de ikke utøver så mye friluftsliv selv. Og om de ikke har tid til å komme seg ut i skog og mark eller på fjellet, så har de i alle fall utstyret liggende klart. Så er også allværsjakka er et av de mest solgte plaggene i Norge og brukes vel så mye til hverdags. Det er blitt en trend å kle seg sporty til alle døgnets tider.

Bidrar sosiale medier til økt forbruk av klær?

Det er en økende trend å fremstille seg som aktiv innen friluftsliv og sport på sosiale medier. Bilder fra turer i skog og mark eller i treningsstudio, gjerne i ført siste trend i friluftsliv- og treningsutstyr, legges ut på bildedelingstjenester som Instagram, Facebook og Snapchat. Og hvor mange ganger kan man legge ut bilder av seg selv iført det samme friluftsstyret eller treningstøyet på sosiale medier? Blant unge med kjendiser som forbilder så er forbruket høyt av klær og utstyr, her er det siste nytt som gjelder.

Å arve – miljøvalg eller nødvendighet

En SIFO-rapport fra 2014 konkluderer med at det er vanlig i dag at barn arver klær, sko og sportsutstyr. Mengden med klær tyder også på at mer klær er lite brukt når de vokses fra, og dermed kan potensielt mer klær og utstyr gjenbrukes ved arv eller salg privat eller på et marked.

Undersøkelsen viste også at arv har økonomisk betydning, og det var direkte signifikant sammenheng mellom personlig inntekt og betydning av arv av barneklær. Barnefattigdommen i Norge er økende, over 90.000 barn lever i

familier som defineres som fattige. Det er ifølge UNICEF Norge en fordobling siden år 2000. Mange barn i fattige familier har ikke råd til å delta i fritidsaktiviteter som krever mye og dyrt utstyr, treningsavgifter eller deltagelse. For mange familier med trang økonomi er arv og gjenbruk ikke et miljøvalg, men en nødvendighet.

Flere rapporter forteller også om et stort kjøpepress og at foreldre føler seg presset til å kjøpe nytt sportsutstyr og stadig oppgradere utstyret til fritidsaktiviteter til barna slik at de har det samme som andre i klassen eller vennegjengen. Spesielt gjelder dette for ungdomsskoleelever. Mange foreldre oppgir at de gir etter for kjøpepresset for at barna ikke skal mobbes eller føle seg utenfor.

Bruk og kast i stadig høyere tempo

Billigkjedene har bidratt til det stadig økende forbruket av billige klær. Mange kaster nesten nye og lite brukte plagg og sko når man har gått lei eller har lyst på noe nytt. Fordi det er så billig å kjøpe nytt. En stadig mer presset sportsbransje overbyr hverandre med tilbudsvarer og salgsvarer året rundt.

Motebransjen har både økt omsetningen ved å lansere stadig flere kolleksjoner hvert år, og har også tatt store markedsdeler av den tradisjonelle sportsbransjens salg ved å lansere forskjellige fritids- og sportskolleksjoner. Mens det tidligere ble laget høst/vinter og vår/sommer-kolleksjoner, sørger nå mellomsesong-kolleksjoner og kolleksjoner med spesielle tema for et enda høyere salg og forbruk av klær og sko. De stadig nye kolleksjonene som lanseres året rundt gjør at trendy klær blir utdaterte i løpet av et år, og man kvitter seg med det man har for å kjøpe nytt. Denne stadig raskere runddans i klesbransjen har skapt global miljøkrise.

De samme billigkleskjedene har også kastet seg på den grønne bølgen og overbyr hverandre med miljøvennlige kleskolleksjoner av resirkulerte og/eller resirkulerbare materialer. Slik kjøper kjedene seg miljøpoeng, og får kundene til å handle mer. Flere motedesignere redesigner også gamle klær og tekstiler og stoffer om til nye plagg, og markedsfører det som miljøvennlig, grønn eller

bærekraftig mote. Hovedhensikten er selvfølgelig å selge mer klær uten å gi forbrukeren dårlig samvittighet når de shopper, men gjenbruk har selvsagt en miljøvennlig gevinst også.

Hva kan vi gjøre for å få ned bruk og kast av fritids- og sportsutstyr?

Mange kjøper mye og dyrt sportsutstyr, som ikke alltid blir brukt mer enn en eller to ganger. Her kan det være smart å teste om man faktisk liker å gå topp-turer eller padle i kajakk, før man går til innkjøp av utstyret.

Kjøp brukt: Barn vokser raskt fra og ut av sykler, skøyter og ski, så kjøp brukt.

Bytte og kjøp- og salgsdager: Flere steder i landet arrangeres det byttedager og kjøp- og salgsdager for sportsutstyr. Det er gjerne vintersportsutstyr som langrennsski, pulk, bæremeiser, staver, skisko som byttes.

Utlånsentraler som drives av forskjellige foreninger og lignende leier ut sportsutstyr rimelig for et par dager eller en uke om gangen.

Kjøp kvalitetsklær som varer. Dyre klær betyr ikke alltid kvalitet. Noen ganger betaler du i dyre dommer for merkenavnet og ikke for produktet.

God hjemmelaget kvalitet: Plagg som hjemmelagde strikkegensere i ull som

kan gå i arv sparer miljøet.

Velg miljøvennlig: Unngå høyteknologiske fritidsklær og tekniske stoffer/bruk av miljøskadelige kjemikalier som fluorforbindelser, gore tex, teflon. Vask av syntetiske tekstiler er også en av hovedkildene for mikroplast som forurenser i havet. Oljebaserte fibre (polyester, akryl) utgjør i dag ca. 50 prosent av verdens fiberforbruk. Velg heller plagg og utstyr av naturfiber som ull og bomull.

Reparer, ikke kast: Å reparere det man har blitt mer vanlig, men alt for mange kaster når de kjøper nytt. Årsaken er ofte at det kan være billigere å kjøpe nytt enn å reparere det man allerede har. Flere merkevarer som for eksempel Bergans og Norrøna tilbyr kundene å skifte glidelåser, lappe rifter og andre reparasjoner hvis tursekken, teltet eller andre produkter trenger reparasjon.

Kilder: SIFO-rapporter v/Ingun Grimstad Klepp, etnolog ved Statens institutt for forbruksforskning (SIFO). Klepp ble magister i 1990 med en avhandling om hytteliv, og dr.art. i 1996 med en avhandling innen kulturminnevern/friluftsliv. SSB.

Rapporten «Friluftsliv og bærekraftig utvikling: en del av problemet eller en del av løsningen?» Vestlandsforskning (prosjektleder), Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) og Norges tekniske naturvitenskapelige universitet (NTNU). Finansiert av Forskningsrådets program "Miljø 2015".

Turtradisjoner og gode venner hører sammen.

Foto: GA/NOA.

URBAN STRIKKEDESIGNER INSPIRERT AV GAMLE HÅNDARBEIDSTEKNIKKER

Stella Marie Tveter (38) er gründer av strikke- og designfirmaet Stella Charming, og er lidenskapelig opptatt av gamle håndarbeidsteknikker.

Stella Marie Tveter gir kurs i gamle håndarbeidsteknikker, og holder også kurs for dem som ønsker å bli strikke-designere.

Foto: Tommy Lokøy.

Hvordan oppstod interessen din for håndarbeid?

– Mamma strikket og heklet mye når jeg var liten, og når jeg var 8 år lærte hun meg å strikke. Det ble ikke noe særlig ut av de første forsøkene, men når jeg var 15 - 16 år kom interessen for fullt. Da fikk jeg øynene opp for selvberging. Jeg oppdaget urtemedisin og sanket ville urter i skogen og dyrket urter selv. Jeg og ei venninne forsøkte oss på å spinne garn av underulla til huskyene våre, selv om ingen av oss kunne spinne eller hadde redskaper til det. Vi fikk faktisk strikket noen små lapper av huskyulla. Jeg var opptatt av at ting skulle være nyttig og naturlig og jeg satte i gang en sokkeproduksjon av en annen verden. Hjemmestrikka ullsokker var det mest nyttige jeg kunne tenke meg og i flere år fikk alle jeg kjente sokker i julegave. Jeg brukte aldri oppskrift, alle sokkene ble til etter min egen fantasi, så jeg antar jeg designet allerede den gangen, uten at jeg tenkte på det da.

Hvordan ble du interessert i gamle håndverksteknikker som nålebinding, haking og pjonning?

– Jeg har vært superinteressert i middelalderen fra jeg var lita jente, men interessen for de gamle håndarbeidsteknikkene kom helt plutselig. Jeg ante ingenting om verken nålebinding, haking eller pjonning før en dag for kanskje 13 - 14 år siden. Det var mitt aller første besøk på Oslo Middelalderfestival, mens jeg studerte nettopp middelalderen på UiO. På festivalen var det en stand med damer som satt og nålebandt. Jeg ble superfascineret og når jeg fikk vite at det var en av de aller eldste håndarbeidsteknikkene vi kjenner til så var det ingen tvil, jeg måtte lære den teknikken! Kort tid seinere holdt

husfliden en serie småkurs der vi fikk lære nålebinding, haking, pjonning og gimping. Jeg meldte meg rett og slett på alle kursene. Og etter det gjorde jeg som jeg hadde gjort med sokkene i tenårene, lagde mine egne ting uten oppskrift og utviklet ferdighetene mens jeg holdt på.

– Nålebinding er den eldste av disse teknikkene, forteller Stella Marie Tveter. – Det har det blitt funnet rester av nålebinding så langt tilbake som bronsealderen. Det er den teknikken som skiller seg mest fra de andre, for her bruker man en nål og syr sammen plagget sting for sting, med korte garnlengder. Det er helt magisk! De andre teknikkene er yngre, og jeg har ikke klart å finne noen detaljer om hvor gamle de er. Informasjonen jeg har funnet i det som finnes av bøker og hefter sier bare at teknikkene er «gamle». Til haking bruker vi en lang pinne med krok i den ene eller begge endene avhengig av hvilken teknikk vi vil hakke. Det finnes mange hakkemasker å boltre seg i, så her er mulighetene for mønstre og struktur mange, omtrent som i stricking og hekling. Pjonning er den enkleste av teknikkene. Her bruker man enten en vanlig heklekrok eller en pjonekrok. Jeg pleier å si at pjonning er så enkelt at alle kan klare det og det er en super teknikk å lære barn. Til pjonning brukes bare én maske - kjedemaske - og det rakner ikke. Bruker man litt tykt garn og en tykk krok vil det gå fort for utålmodige newbies i alle aldre å lage seg et par votter eller en lue.

Stella Charming nettside:
<http://stellacharming.no/>
Stella Charming på Facebook:
Stella Charming - design & kurs
<https://www.facebook.com/StellaCharmingDesign/>

TIL EN UNGDOM

”Fremtiden er avlyst” står det på en graffiti-vegg. Det var svarte tanker. Hvem er du som har skrevet dette? Er du en ungdom som har tatt truslene mot klimaet og biomangfoldet inn over deg? Som har sett for deg en herjet klode? Med sviende tørke noen steder, og nådeløse sykkloner andre steder. Ødelagte avlinger over svære områder. Eller du kan ha forestilt deg oversvømte kystbyer og millioner av klimaflyktninger på jakt etter mat og rent vann. Er du fortvilet over at de som har makt ikke makter å bruke den? Så har du selv havnet i avmaktens grøft.

Jeg skulle gjerne snakket med deg. Kanskje aller først om det å ha makt. For makten sitter ikke bare hos dem vi først tenker på – politikere. Du har selv makt. Faktisk to typer. Du har makt til å påvirke politikerne. Og du har makt til å bestemme hvor miljøvennlig du selv vil leve. Den første er din demokratiske makt. Den andre er din personlige makt.

Jeg hører du mumler at det ikke betyr noe hva lille du bidrar med. Da vil jeg minne om at din demokratiske makt også kan bli en folkemakt – om vi opptrer samlet. Husker du de store folkemengdene som marsjerte for klimaet i byer over hele verden like før klimatoppmøtet i Paris? En skjult enighet kom plutselig for dagen, spontant organisert av folket selv. Et massivt krav om handling. Det var historisk. Og det gjorde inntrykk. Kanskje bidro det til at Paris-avtalen ble bedre enn fryktet.

Jeg tror at folkemakten kan vokse seg mye sterkere. Ikke bare ved at flere slutter seg til, men også ved at man opptrer mer samlet. Her i Norge står kanskje Besteforeldrenes klimaaksjon foran Stortinget med sine plakater en lørdag, Natur og Ungdom en annen dag, Naturvernforbundet eller WWF en tredje dag, og så videre. Av og til ser

jeg for meg en karismatisk person som klarer å trekke alle trådene sammen til et folkekrav om en ny kurs inn i fremtiden. Budskapet er kanskje formulert slik: ”Vi vil ikke dit vi er på vei”.

”Akkurat den formuleringen var litt kul” hører jeg fra grøfta. ”Men det var jo bare noe du fant på i hodet ditt. Du er vel en sånn drømmer. Som tror på folk, liksom.”

OK, sier jeg. Men hør her. Poenget jeg vil fram til er at folk og politikere må støtte hverandre i klimakampen og arbeidet for å ta vare på livsmiljøet. Nå tør ikke politikerne fordi folkekravet ikke er høyroestet nok. Og når politikere ikke gjør noe som monner, tror nok mange at problemene neppe kan være så alvorlige. Folk og politikere bygger hverandre ned, i stedet for å bygge hverandre opp. Det er derfor jeg er så opptatt av folkemakten. Jeg tror at det er den som kan trigge en ny kurs. Et trøkk nedenfra, altså.

Jeg kan faktisk gi deg et norsk eksempel på et slikt samarbeid, i lokal skala. På 1970-tallet var vannkvaliteten i Mjøsa – Norges største og viktigste innsjø – truet av forurensning og algevekst. Da begynte myndigheter og folket å samarbeide. Gjennom en gedigen dugnad klarte man å redde denne viktige drikkevannskilden. Myndighetene bygget kloakkrensaneanlegg og gav tilskudd slik at bøndene kunne tette lekkasjene fra gjødselkjellerne. Og ikke minst: Innbyggerne gikk sammen om å stoppe bruken av fosfatholdige vaskekemidler. Det var summen av hver fosfatfrie klesvask og hver stengte gjødselkjeller som monnet. Den vellykkede Mjøsa-aksjonen kan godt sammenfattes slik: Er du en del av problemet, er du en del av løsningen.

Et annet eksempel på at det nytter å handle gjelder historien om vandrefalken. Bestanden i Norge var nesten

utryddet fordi man anvendte farlige landbrukskjemikalier. Men fuglevenner og forskere fikk stoppet bruken av de farlige stoffene. I dag har Norge atter en stor og levedyktig bestand av de vakre, lynraske falkene!

Hørte jeg et lite grynt? Jeg tar sjansen på å fortsette:

Men jeg er like opptatt av din makt over deg selv. Det er et spennende tema. For der er du helt sjef. Du skal bare bli enig med deg selv. Men det forutsetter et par ting: At du oppdager denne makten. Og at du velger å bruke den. For det enkleste er å bare leve slik "de andre" gjør – følge strømmen og leve ut vårt overfladiske overflodssamfunn. Det rikeste livet får du kanskje ved å ta bryet med å stille noen spørsmål: Er dette et miljøvennlig samfunn? Lever jeg et miljøvennlig liv? Lever jeg et godt liv?

Ja, hva er egentlig et godt liv? Jeg tror det må inneholde minst to ting: Glede og mening. Det siste er viktig. Opplevelse av meningsløshet er nedbrytende. Opplevelse av at man deltar i noe meningsfullt kan mobilisere krefter og utholdenhet. Og glede. Så la oss lete litt etter mening. Og gjerne bruke klimakrisen som utgangspunkt.

Tar man klimatrusselen på alvor, og mener at vårt sløsende forbrukersamfunn er en hovedårsak til problemene, kan det føles meningsfullt å velge et enklere liv. Av flere grunner: Fordi kloden ikke tåler noe annet. Fordi samvitigheten ikke tåler noe annet. Og fordi det kan gi livet mitt rikere innhold. Jeg opplever mening. Jeg har hånda på rat-

tet i mitt eget liv.

"Det var da prektig og svært idealistisk" sier du kanskje. "Kall det hva du vil" sier jeg. Men jeg har vist deg en måte å tenke på, å velge på, og å leve på, som du kan tenke over. Ikke lett å gjennomføre, fordi det krever forsakelser. Og da slipper jeg en pussig formulering løs: "Forsakelsens gleder".

"Dette blir nesten religiøst" sier du. Jeg trekker pusten. "Nei, ikke det" sier jeg. Men vi nærmer oss noe spennende: Økopsykologi. At vi kanskje har det best med oss selv hvis vi lever slik at økosystemene og biomangfoldet ikke skades. At vi altså kan ha glede av å forbruke mindre, forurense minst mulig, bruke minst mulig fly eller bil, rett og slett slippe ut minst mulig CO₂. Ja, bryte med reklamens makt over oss.

"Stopp" sier du. "Dette høres rart ut. Glede av å ikke leve lettvtint?".

Ja, sier jeg. Hvis du altså mener at kloden ikke tåler noe annet. Og en motivasjon som kommer innenfra har større kraft enn påbud utenfra. Forresten har jeg to jokere helt til slutt. Den første er at du kan inspirere andre til å leve mer miljøvennlig. Du kan være et forbilde. Den andre er at du kan få det bedre med deg selv. Selvbildet og selvrespekten kan styrkes. Det er sterke bærebjelker i livet.

Men altså: Du kan velge vekk alt jeg har sagt. Eller du kan velge å tenke over det. Jeg ville i hvert fall rekke deg en hånd. Kanskje du formulerer deg annerledes neste gang du skriver noe på muren?

KORTREIST PÅSKEFERIE!

Hvorfor reise av gårde i Påsken, når du kan få fantastiske opplevelser, full vårstemning og ofte bedre solforhold i nærmiljøet?

- Dra i Marka – utforsk eventyrskogene – finn en barflekk – lag noe godt på bålet! For barna kan man lage flaskebane i snøen («bob-bane» for tom eller full brusflaske). Husk solkrem!
- Dra til sjøss! Øyene venter. Med så sen påske finner dere sikkert årets første blåveis – og mye annet spennende! Piknik-kurv?
- Ta en tur i kulturlandskapet! Vi har mange flotte kulturlandskap i Oslo og Akershus. Hvorfor ikke ta en tur på Tanumplatået i Bærum, til Bygdøy eller Maridalen i Oslo eller Svartskog i Oppegård? Og det finnes mange flere. På denne tiden kommer fuglene tilbake og det yrer av liv!
- Bli kjent med et nytt turområde! Våg deg av gårde til et sted du ikke har vært før og dra på oppdagelsesferd – til fots eller på sykkel!

SKOGSHAREN TAPER KLIMAKAMPEN

Vår norske hare (*Lepus timidus* Linnæus) eller skogshare som vi gjerne omtaler den som i Norge, finnes i dag over hele Skandinavia med unntak av den sydligste delen av Skåne. I Norge er skogsharen utbredt i alle fylker i landet, og har en viktig rolle i mange naturtyper som byttedyr for en rekke rovfugler og rovdyr.

I dag er kunnskap om harens økologi, dynamikk og bestandssituasjon fragmentarisk, mye fordi hareforskning ikke har vært prioritert i Norge. Forskningssjef Hans Christian Pedersen ved Norsk institutt for naturforskning (NINA) er bekymret for haren i Norge. I 2015 havnet haren i kategori Nær truet (NT) på Norsk Rødliste etter en betydelig nedgang i harebestanden de siste 10-15 årene, ikke bare i Norge, men også i Fennoskandia. Jaktstatistikken gir et godt bilde på utviklingen. I følge Statistisk sentralbyrå ble det i 2014 felt bare 17.560 harer under jakta, mot en skyhøy avskyting av hare på 1980-tallet. På begynnelsen av 1990-tallet ble over 50.000 harer skutt i året.

Klimaendringer skaper problemer for haren, og akkurat som ryer og røyskatt sliter med å tilpasse seg snøfattige vintre. Det er mengden av dagslys som er avgjørende for forvandlingen fra sommerdrakt til hvit vinterdrakt for dyra. Dyra med hvit vinterfarge blir lett bytte for rovdyr når omgivelsene mangler den nødvendige snøen. Den hvite vinterpelsen synes på lang avstand for rovfugler som hubro, kongeørn og hønsehauk.

Haren konkurrerer også om maten med en stadig økende hjorteviltbestand som spiser skudd og kvist på osp og rogn. Mattilgang kan bli påvirket av faktorer som snødybde, beiting fra store planteetere samt endret bruk av utmarka. Store habitatendringer gjennom endringer i skogbruk, redusert utmarksbeite og redusert uteslått kan ha hatt en negativ innvirkning på harebestanden.

I tillegg til klimaforandringer og konkurranse i matfatet trues også den norske skogsharen av en innvandret konkurrent, nemlig sørharen. Sørharen vinner ofte kampen om både damene og territorier fordi den større og sterkere enn vår hjemlige hare. Sørharen (*Lepus europeus* Pallas) er noe større enn vår vanlige hare, med en vekt på 2,5-7 kg. Den har lengre bakbein og ører, samt at overgangen fra rygg mot hode er smalere. I motsetning til vår skogshare skifter den ikke til hvit vinterpels, og etablerer seg gjerne i områder med snøfattige vintre. Det er rapportert inn ca. 100 observasjoner av sørhare til Artsdatabanken de siste årene. Sørharen, som står på listen over arter som ikke er ønsket i Norge, kommer via Sverige. Den er vanlig i Sverige og Danmark, og utbredt over store deler av Europa sør for barskogsbeltet og nord for Spania, samt deler av det vestre Asia.

Norsk institutt for naturforskning (NINA) har startet et prosjekt der de sammenligner genetisk sammensetning på harer i Østfold, blant annet for å avdekke grad av hybridisering. Tilbakerysning, det vil si hvem skogsharen parer seg med, går mot sørhare og ikke skogsharen. Det undersøkes også forekomst av parasitter og andre sykdomstegn på harer fra disse områdene.

Kilder: Artsdatabanken. NINAs rapport 886, Bestandssituasjonen for hare i Norge – en kunnskapsstatus.

Skogsharen.

Foto: Roger Strandi Brendhagen.

LOKAL NATURFORVALTNING?

Det stunder til valgkamp igjen, og nok en gang ser «lokal naturforvaltning» ut til å bli en kampsak for flere partier. Bildet de tegner er omtrent slik: Naturen forvaltes i dag slik at norske bygdesamfunn, der alle innbyggerne har felles interesser, utsettes for maktmisbruk fra Staten. Naturressursene kan ikke utnyttes fornuftig, driftige folk holdes nede, og innbyggernes utfoldelse i utmarka hindres.

Det er her «lokal forvaltning» kommer inn i bildet: Overføring av myndighet til lokalt nivå skal rette opp skjevhetene. Men denne virkelighetsforståelsen tilslører et enkelt faktum: Uenighet om utnyttelse av naturressurser og vern av natur finnes både i byen og på bygda.

Vi er jo alle lokale, vi bor alle et sted. Og mine lokale interesser blir ofte ivaretatt bedre av Fylkesmannen og Miljødirektoratet enn av lokale politikere. Mine interesser er nemlig tjent med at de som tjener penger på naturinngrep holdes i øra. Jeg er også lokal, og for meg er det best at de ikke får gjøre hva de vil med vår felles naturarv.

Grunneiere står ofte fram som talsmenn for større lokal råderett. Av og til snakker de om saker som er direkte

knyttet til egne økonomiske interesser, som kraftutbygging og nye hyttefelt. Dette er områder der de mener staten bør trekke seg unna. Andre populære eksempler på statlige overtramp er rovdyrforvaltning og skuterkjøring. Det er nærliggende å anta at slike saker, som mange har sterke meninger om, trekkes fram for å framheve et lokalt fellesskap og skape inntrykk av en felles front. Det virker som om hensikten er å drive kiler inn i det systemet som gir en viss kontroll med økonomisk motivert utfoldelse i naturen, for på den måten å svekke dets legitimitet.

Det blir ofte konflikter om bruk og vern av natur, og det kan virke fornuftig å flytte myndighet nærmere folk som er «berørt». Men i dagens politiske klima fungerer dette i stor grad som de-regulering og privatisering ellers i samfunnet: Når staten lusker unna, kan lokale maktkonstellasjoner utfolde seg.

De byråkratiske systemene ivaretar til en viss grad hensyn som kan komme dårligere ut i en desentralisert forvaltningsmodell – men som er like lokale og minst like legitime som de som ofte vinner fram. Når myndighet flyttes til det lokale nivået, innebærer ikke det automatisk at vi alle får større innflytelse. Da måtte ulike interessegrupper trekkes inn i beslutningsprosessene på en helt annen måte enn i dag. Lokale politiske organer er sjelden i stand til å ivareta alle lokale interesser like godt. De fleste kommuner mangler dessuten sterke fagavdelinger og den kompetanse som er nødvendig for å stå imot press fra næringsaktører som ofte har allianser langt inn i det kommunale systemet.

Det er viktig at vi legger press på partiene for å få fokus på disse problemene. De som hyller lokal forvaltning bør tvinges til å redegjøre for alle konsekvenser av sitt syn. Ja, kanskje slike spørsmål til og med bør få påvirke partivalget til alle som er glade i norsk natur?

Foto: Ketil Skogen.

Bli med på artsjakt med NOA!

Er du turglad og vil være med å begrense flatehogstene i Oslomarka? Mange mennesker som bor rundt i Oslomarkas 19 kommuner reagerer på ødeleggelsene alle flatehogstene fører med seg. Ofte er det ens egne nærområder som blir berørt. Ta kontakt på skogsaker@noa.no for å bidra i artsjakten.

Bakgrunn

Naturen i Oslomarka er i under sterkt press fra skogbruket. Skogbruket gjennomfører flere hundre flatehogster i Oslomarka hvert år. Flatehogstene ødelegger både naturverdier og opplevelsesverdier i Marka. Det viser seg at også at truede arter går tapt.

Mange tror at Markaloven har vernet Oslomarka, men slik er det ikke. Av hensyn til skognæringen ble skogbruket ikke regulert gjennom Markaloven. Den viktigste faktoren i naturforringelsen i Marka får derfor uforstyrret fortsette virksomheten regulert av Skogbruksloven (en næringslov) ved Markaforskriften. Når en flatehogst blir vedtatt av kommunen, blir reglene i forskriften som skal beskytte natur og naturopplevelse ikke vesentlig vektlagt. Og Naturmangfoldloven er dessverre for vag til at NOA kan ha særlig nytte av den i sine klager.

Når NOA klager på et kommunalt vedtak om flatehogst, går saken til be-

handling hos Landbruksavdelingen hos Fylkesmannen, og ikke hos Miljøvern avdelingen. Slik sitter skogbruket med "bukta og begge endene" når kontroversielle hogstsaker skal avgjøres.

Hva kan gjøres?

Både skognæring og forvaltningsmyndighet er pålagt å ta hensyn til forekomster av truede arter (CR, EN og VU) etter Rødlista, når disse finnes innenfor eller rett utenfor hogstområdet. Problemet er at informasjon om truede arter ikke finnes, eller er svært mangelfull. For å bøte på dette hullet i kunnskapsgrunnlaget, har NOA de siste månedene gått på artsjakt i områder som skal hogges. Gjennom flere saker har vi vist at funn av truede, rødlistede arter stopper eller reduserer omfanget av flatehogstene. Truede arter er funnet ved 6 av de siste 8 artsjaktene, og funn av slike arter har i seg selv en stor verdi.

Utfordringen er at det gjennomføres flere hundre flatehogster i Oslomarka hvert år. Selv ikke alle de fineste og mest interessante naturskogene som skal flatehogges, får NOA sjekket. For å bøte på dette lanserer NOA nå et opplegg for jakt på truede arter etter Rødlista.

Opplegget for artsjakt

NOA inviterer alle som vil bidra til å be-

Foto: NOA.

skytte naturen i Oslomarka, medlemmer eller ikke, til å delta. Hvor mye du vil delta er opp til deg, du tar turen ut når det passer. Noen ganger er NOA i ditt område og inviterer deg med. Forløpet under tar utgangspunkt i at man vet lite eller ingenting om skogsmiljø og skogsarter. Er du blant dem som kan mye om dette, kanskje biolog, kan du gjøre slik du pleier. Appen vil antagelig uansett være god å ha.

Opplegget er kort som følger (gründigere beskrivelse/opplæring vil bli gitt):

1. NOA behandler informasjonen om alle hogster som skal utføres i Mar-ka, og publiserer et hogstkart for hver hogst med potensiale for truede arter, på Dropbox.

2. Du logger deg på Dropbox og laster ned hogstkartet direkte til en app på din smarttelefon. Når du er ute i området som skal hogges vil appen/kartet vise deg om du er innenfor eller utenfor hogstområdet. Har du ikke smarttelefon kan det likevel være mulig å delta dersom du på annen måte kan bestemme hvor du befinner deg. Fotoapparat med gps er da en fordel.

3. Når du er i hogstområdet leter du igjennom området etter døde liggende stokker/trær og fotograferer disse i appen. Så kikker du under stokkene og ser etter poresopp (kjuker). Finner du slik sopp fotograferer du også denne og tar en artsprøve.

4. Når du er ferdig med artsjakten i et område, laster du opp bildene til Drop-

Foto: NOA.

box med appen.

5. Når bildene er lastet opp til Dropbox vil NOA gå igjennom funnene og bestemme hvilke funn som en fagbiolog må se nærmere på.

6. Når en truet art er bekreftet funnet i- eller nær ved hogstområdet vil funnet bli publisert i Artsdatabanken og NOA vil i eget navn påklage kommunens hogstvedtak, eventuelt varsle kommunen dersom hogstvedtak ennå ikke er gjort.

Når snøen ligger dyp i Oslomarka er ikke tiden den beste for artsjakt. Det er mulig å finne truet poresopp med snødekt mark så lenge stokken ikke er dekt av snø. Snødybden varierer mellom områder, og vi forsetter jakten der det er mulig til vi ser det blir for vanskelig. Så kommer våren om ikke så lenge.

Ta kontakt på skogsaker@noa.no

Er du interessert i å jobbe med spennende og interessante naturvernoppgaver?

Vi leter etter en person som kan overta våre sekretariats- og kassererfunksjoner fra 1. april 2017.

Arbeidet vil passe best for en aktiv pensjonist eller en student.

Alle utgifter ifbm. arbeidet dekkes. I tillegg utbetales et mindre honorar.

Nærmere informasjon om arbeidet finner du på våre nettsider

www.naturvernforbundet.no/noa/barum

eller ved henvendelse til

styreleder Bjørg Petra Brekke på tlf. 95894358

Naturvernforbundet i Bærum

Ny lederduo i Naturvernforbundet

Silje Ask Lundberg (28) fra Harstad ble enstemmig valgt til ny leder i Naturvernforbundet på ekstraordinært landsmøte lørdag 18. februar. Ask Lundberg ble i 2015 valgt til nestleder, og rykket opp som leder da Lars Haltbrekken gikk av i september 2016. Ask Lundberg er den fjerde kvinnelige lederen i Naturvernforbundets 103 år lange historie, og den første fra Nord-Norge. Øyvind Johnsen (62) fra Vestfold er valgt som nestleder. Johnsen, som har vært leder Naturvernforbundet i Vestfold siden 2007, ble valgt inn i sentralstyret etter å ha vært landsstyreprerentant i Naturvernforbundet i seks år.

Silje Ask Lundberg og Øyvind Johnsen er valgt til henholdsvis leder og nestleder i Naturvernforbundet. – Nå skal vi vinne kampen om Lofoten, Vesterålen og Senja og sikre de siste vassdragene mot kraftutbygging, sa Silje Ask Lundberg etter at hun ble valg som leder.

Foto:
Naturvernforbundet.

MIN NATUR

Min natur er navnet på den nye storslåtte naturserien fra filmskaperne Arne Nævra og Beck Lande. I fire episoder tar åtte engasjerte naturentusiaster deg med til sine favorittsteder og formidler sine naturopplevelser i sin natur. Men også om hva som truer denne naturen. I første episode delte biolog Dag O. Hessen og naturverner Synnøve Kvamme sine følelser om fjellet med oss og da gikk ferden både til Rondane og Hardangers fjordlandskap. I episode nr. 3 vil NOAs leder Gjermund Andersen og WWFs Trude Myhre vise oss sine flotteste skoger. Min natur vises på NRK tirsdager 20.15 eller på nett: <https://tv.nrk.no/serie/min-natur/>

I episode 3 av Min natur vil NOAs leder Gjermund Andersen og Trude Myhre, rådgiver, naturmangfold i WWF, ta oss med til sine utvalgte skoger.

Foto: Arne Nævra.

Sosiale medier får folk ut på tur

Har du også tatt en #fjellfie? Det vil si, en selfie på fjellet. Det er blitt en stor trend å legge ut bilder fra turer i fjell og skog på sosiale medier som instagram, facebook og snapchat. I adressa.no leser vi følgende: «Fjorårets sommersesong var rekordstor for turistthytene til DNT, men en vekst på 18 prosent sammenlignet med året før. - Vi ser at sosiale medier er med å drive turistforeningens tall rett til værs, sier Frode Støre Bergrem, daglig leder i Trondheims Turistforening. Jakten på kule motiver har vært med på å øke populariteten til friluftsfotografier og turaktiviteter, hvor veksten blant ungdom og barn har vært hele 16,5 prosent. - De søker mot topper og plasser på jakt etter kule motiver til dagens postering på Facebook, Instagram og Snapchat. Og bilder fra naturen egner seg godt i disse kanalene og gir god respons for dem som deler sine bilder der. Dette er i høyeste grad med å øke populariteten til tur- og friluftslivsaktiviteter, sier Bergrem.»

Sakset fra artikkelen «Sosiale medier får flere opp av sofaen» i adressa.no, 5. oktober 2016

GRØNNE TIPS:

Howdan rengjøre regntøy?
Gni en rå skrelt potet på regntøy som har fått flekker og merker. Den samme behandlingen vil fjerne gjørme flekker fra bukser, kåper, skjørt og andre plagg.

LEPPA TIL JOHAUG

Bildet av det elleville naturbarnet som spretter opp og klemmer Kongen – så plutselig oppløst i tårer. Det smerter i mannesjela, i folkesjela. Men det har lært meg én viktig ting.

Jeg sitter en regntung julaften før ribben og det hele, oppe ved utsiktspunktet mitt oppe i Lauvåsen på en våt stubbe hvor jeg kan se utover mesteparten av byen. Fem varmegrader. Storm på Vestlandet og langt inn i Oslofjorden. Springflo. Trekkfuglene holder igjen. Gresset, jordelivets basisnæring, har en umiskjennelig grønn farge for årstiden.

Men Leika, naboens trivelige puddeltispe, leker ufortrødent videre. «Hvis dere, dumme mennesker, visste hvor mange rottrevler som venter på å bli dratt opp ...», tenker hun sikkert. Hun ser på meg, og vil gi meg en bit å kaste med. Ufortjent liten respons.

Jeg tenker på leppa til Johaug, som har lært meg en vesentlig ting – du må selv ta ansvaret. Om du så har all verdens rådgivere. Du må selv lese varedeklarasjonen, lese på tuben, såfremt hjernen

KreativStrek/Sundhell

Stubbesitter

din fremdeles fungerer. De 95 prosent glupeste av oss vet nå at klimaproblemene svært langt på vei er menneskeskapt. Om så noe kommer av naturlige svingninger; hva hjelper det liksom? Dyrearter dør ut raskere enn noensinne etter dinosaurens tid – fjellreven, gorillaen, biene ...

Gjør vi noe? Gjør vi nok? Jeg også, ikke minst! Hvilken flytur hoppet jeg sist over av vernehensyn? Gulroten er, om vi trenger den, at etterkommerne/barnebarna kan se at vi gjorde noe riktig. Alta-demonstrantene kan ha den gleden at de hadde rett. Selv om ulykken skjedde, snudde opinionen en stakkert stund. Derfor er leppa til Johaug så viktig. Vi må hver og en av oss lese på tuben.

Vi høres av.

KJÆRE LOKALLAG

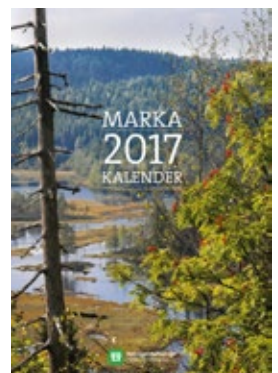
Hvert år selger NOAs markakalender i ca. 2000 eksemplarer. Den blir også gitt ut som vervepremie til nye medlemmer. Dette betyr at kalenderen er et av vårt fremste virkemiddel til å vise frem arbeidet vårt og naturen vi jobber for. Med kalenderen har NOA tidligere ønsket å vise frem Markas eventyrskoger, kjente personers favoritturer, kulturminneturer, markasaker, nærturforslag osv.

I år ønsker NOA at lokallagene skal ha mulighet til å vise frem hva dere er stolte av.

Vi ønsker at dere som lokallag skal få mer eierskap til kalenderen og ha større nytte av å videreselge den. Det kan også bli en inntektskilde for lokallaget. De 12 første lokallagene som melder sin interesse, får en side i kalenderen til nettopp sin turbeskrivelse i sitt nærmarka-området. Her kan det fortelles om saker som kjempes eller tidligere seiere. Om kulturminner, severdigheter, dyreliv, aktiviteter eller urørt natur. Vi ønsker å vise frem den enorme innsatsen som gjøres lokalt!

Vi er stolte av dere. Hva er dere stolte av?

Send inn tittel på turforslag og lokallagsnavn til maria@noa.no innen 07.04.

LOKALLAG I NOA

Send rettelser til noa@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I ASKER

Kontaktperson: Jan Häusler, 982 99 667, asker@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I BÆRUM

Kontaktperson: Bjørg Petra Brekke, Postboks 252, 1319 Bekkestua, 976 76 690, bpbr@online.no

NATURVERNFORBUNDET I FET

Kontaktperson: May Oldervik, 997 41 483, fet@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I GORUDDALEN

Kontaktperson: Helen Svensson, 917 64 902, goruddalen@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I LØRENSKOG

Kontaktperson: Per Flatberg, 905 15 046, p.flatberg@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I NANNESTAD/GJERDRUM

Kontaktperson: Kåre Hombles, 926 96 375, k.hombles@online.no

NATURVERNFORBUNDET I NES

Kontaktperson: Karin Leonhardsen, 977 38 121, nes@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET PÅ NESODDEN

Kontaktperson: Peter Schjøberg, 908 46 613, peterschjo@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I NITTEDAL

Kontaktperson: Hiltrud Hemmersbach, 67 07 95 44, naturvernittedal@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I OPPEGÅRD

Kontaktperson: Mariella Memo, marimemo@online.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO NORD

Kontaktperson: Åke Hartmann, Ullevålsveien 52, 0454 Oslo, 901 01 415, ake.hartmann@gmail.com

NATURVERNFORBUNDET I OSLO SØR

Kontaktperson: Ingvild Melvær Hanssen, 990 04 232, oslosor@noa.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO VEST

Kontaktperson: Georg Reiss, 901 42 331, oslovest@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I OSLO ØST

Kontaktperson: Pernille Hansen, 997 74 337, osloost@naturvernforbundet.no

NATURVERNFORBUNDET I SKEDSMO

Kontaktperson: Birgitta Prøis, 977 17 485, birgitta@flangset.net

NATURVERNFORBUNDET I SKI

Kontaktperson: Stein Kr. Martinsen, 930 81 173, gaupestein@online.no

NATURVERNFORBUNDET I VESTBY

Kontaktperson: Kristian Vahl Østbye, Ugleveien 15, 1555 Son, 971 74 728, kristian.ostbye@bym.oslo.kommune.no

NATURVERNFORBUNDET I ÅS

Kontaktperson: Lea Kristine Myklebust, 936 50 166, naturvern@nmbu.no

NATUR OG UNGDOM/NNV - OSLO STUDENTLAG

Kontaktperson: Tora Turøy, 907 24 250, toraturøy@gmail.com

NATUR OG UNGDOM/NNV - ÅS STUDENTLAG

Kontaktperson: Lea Kristine Floyd Myklebust, 415 48 976, naturvern.umb@gmail.com
(les mer på Facebook: www.facebook.com/naturvernmbu)

KONTAKTPERSONER I REGIONER UTEN LOKALLAG

FROGN Kontaktperson: Sylvi Ofstad, 954 63 522, s-ofstad@online.no

SØRUM Kontaktperson: Helge Njaa, 905 00 728, helge.njaa@goodtech.no

ENEBAKK Kontaktperson: Kjell Arild Ødegård, 473 82 810

AURSKOG-HØLAND Kontaktperson: Yvonne Ødegaard, 477 12 456, yvonneodegaard@gmail.com

SETT OG SAKSET av Ingunn Lund-Vang

Havavfall blir mote

Den nye Conscious Exclusive-kolleksjonen fra H&M flytter grenser innen mote og bærekraft. 2017-kolleksjonen inneholder det bærekraftige materialet BIONIC®, som er en resirkulert polyester, laget av plast fra havavfall. Det lette og ledige stoffet er brukt i en intrikat plissert kjole som ingen skulle tro stammer fra plastavfall i havet. Kolleksjonen inneholder også plagg av andre resirkulerte materialer og dufter fremstilt av økologiske oljer. Havavfallet brukt i denne Conscious Exclusive-kolleksjonen er samlet langs kystlinjen i provinsen Hainan i Kina.

Endring av friluftsvaner

Ifølge Knut Fossgard, forsker ved NMBU - Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, har friluftsvanene til det norske folk endret seg. Nå er det moderne aktiviteter som gjelder, som toppturer, terrengsykling, og ro- og padleturer. Actionfylte ferier med klatrestier, havkajakpadling og terrengsykling er nye feriefavoritter for nordmenn. Nytt og bedre utstyr og tilrettelagte aktiviteter gjør det enklere for «vanlige» folk å utøve disse aktivitetene. Hele familien kan for eksempel dra på sykkeltur med elektriske sykler på tilrettelagte sykkelstier. I Norge vil hver husstand bruke ca. 42.000 kroner i snitt på ferie i 2017. Over seks av ti velger å legge ferien til utlandet, og mange velger da en aktiv ferie.

ÅRSMØTE 2017

I NATURVERNFORBUNDET I OSLO OG AKERSHUS

Det innkalles med dette til NOAs årsmøte 2017, tirsdag 21. mars kl. 18.00.
Årsmøtet finner sted i Miljøhuset, Mariboegate 8, 5 etg. Oslo
(lokalene til Norges Naturvernforbund).

Årsmøtet er NOAs høyeste organ, og alle medlemmer som har betalt kontingent for 2017 har møte- og stemmerett.

SAKSLISTE

1. Konstituering av møtet
2. Valg av møteleder, referent og underskriver av protokollen
3. Årsberetning for 2016
4. Årsregnskap for 2016
5. Arbeidsprogram for 2017
6. Budsjett for 2017
7. Valg av styreleder, to styremedlemmer, varamedlemmer, revisor og NOAs valgkomité

Sakspapirene vil bli sendt til lokallagene og Natur og Ungdoms fylkesstyrer, samt bli lagt ut på www.noa.no senest to uker før årsmøte. Forslag til kandidater til valg må fremsettes senest en uke før landsmøtet, for øvrig vises det til NOAs vedtekter.

For forslag til valgkomiteen, ta kontakt med Sidsel Selvik (austrheim3@hotmail.com).

For praktiske spørsmål, ta kontakt med maria@noa.no, 22 38 35 20.

For spørsmål til styret, ta kontakt med Gjermund Andersen 952 26 402.

Etter årsmøtet blir det foredrag om Nordmarka Krokskogen
landskapsvernområde ved Gjermund Andersen.

Styret ønsker alle VEL MØTT!

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus